

УДК 94 (477+474.5)

<http://doi.org/10.46869/2707-6776-2025-30-4>

Візняк Я.Я.

<https://orcid.org/0000-0002-9270-507X>

УКРАЇНСЬКО-ЛИТОВСЬКІ ДВОСТОРОННІ ВІДНОСИНИ НАПРИКІНЦІ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТ: ФОРМУВАННЯ ДОГОВІРНО-ПРАВОВОЇ БАЗИ

У статті розглядається, як після прийняття Декларації про державний суверенітет у 1990 р. Україна прагнула стати частиною «європейського дому», активно шукаючи можливості для розвитку співпраці з усіма державами континенту.

Метою розвитку відносин з Литвою є зміцнення політичної, економічної та культурної присутності України в Литві та Балтійському регіоні, сприяння проведенню глибоких політичних та соціально-економічних реформ в країні, а також інтеграція її до західноєвропейських та регіональних структур і організацій. Для Литви Україна є однією з пріоритетних країн через її геополітичне становище, що важливо як з точки зору поточної ситуації, так і з ширших стратегічних міркувань.

Йдеться про те, що активне створення правової основи для розвитку українсько-литовських відносин на початку 1990-х рр. сприяло закладенню основ для реального і повноцінного співробітництва в різних сферах, що потім було зміцнене новими угодами. Зміна дипломатичних акцентів у міждержавному діалозі була закріплена укладенням угоди про співпрацю та подальший розвиток дружніх литовсько-українських відносин, що включало розширення співпраці на міжпарламентському рівні, а також активізацію міждержавної співпраці в сферах охорони здоров'я, освіти, культури, та соціального захисту населення.

Зазначено, що правове регулювання співробітництва України з Литвою має свої особливості та перспективи. Нині Україна активно співпрацює з Євросоюзом, зокрема з країнами Балтії, що дозволяє контролювати та впливати на процеси, що відбуваються в регіоні, а також сприяти створенню енергетичної безпеки як противаги Росії. Багатогалузева співпраця в рамках Європейського Союзу, а також між Україною та Литовською Республікою, має стати важливим пріоритетом зовнішньої політики нашої країни.

Ключові слова: Україна, Литовська Республіка, договірно-правова база, угода, меморандум, міжнародні відносини.

Дослідження українсько-литовських взаємин є важливим, оскільки обидві країни отримали незалежність на початку 90-х років ХХ століття. Аналіз їхнього співробітництва дозволяє вивчити процеси формування міждержавних контактів, починаючи з встановлення дипломатичних зв'язків і розвитку співпраці в політичній, економічній, культурній та гуманітарній сферах і завершуючи співпрацею в рамках міжнародних систем.

Необхідність вивчення міжнародного законодавства, яке регулює питання співпраці України з країнами-членами Європейського Союзу (зокрема з Литвою), зумовлена вибором Україною європейського шляху розвитку. Співпраця між державами у різних сферах набуває особливого значення в контексті європейської інтеграції України та приведення національного

законодавства до стандартів ЄС. Нові геополітичні виклики вимагають від України визначення нових пріоритетів у зовнішній регіональній політиці. Тому дослідження міжнародних норм, які регулюють співпрацю України з Литвою, є надзвичайно актуальним. Досвід Литви в європейській інтеграції може стати корисним для України.

Метою статті є аналіз міжнародно-правових документів, які регулюють відносини України з Литовською Республікою.

У процесі вивчення формування, розвитку та перспектив двосторонніх взаємовідносин між Литвою та Україною в умовах зміни сутності міжнародних відносин у сучасних геополітичних реаліях використано низку методів, що забезпечують всебічне вивчення предмету: історичний, легально-формальний, логічний, порівняльний, аналітичний, метод політичного прогнозування тощо.

У 90-х рр. ХХ ст. в зовнішній політиці України спостерігалось активне поживання українсько-литовського співробітництва, яке супроводжувалося укладенням численних угод, збільшенням кількості публікацій у ЗМІ та популяризацією цієї теми серед громадян обох держав.

У своїх публікаціях українські журналісти та науковці нерідко порівнювали розвиток Литви та України в політичній, соціально-економічній та культурній сферах, створюючи образ Литовської Республіки як перспективного партнера для України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографію проблеми можна поділити на такі категорії: загальні видання про зовнішню політику України та Литви, в яких українсько-литовські відносини розглядалися на фоні загальних змін, що відбувалися в регіоні Центрально-Східної Європи (ЦСЄ), а також спеціалізовані дослідження, присвячені окремим аспектам українсько-литовських взаємовідносин. До них варто віднести праці таких дослідників як С. Ганус і В. Шелемончак [1], М. Замікула [2], Н. Кононенко та Р. Балабан [3], І. Туряниця [4], О. Лукачук [5], ДайваУльбінайте [6] та ін.

Відтак можна зробити висновок, що існуючий інтерес до цієї теми переважно зосереджувався на фрагментарному дослідженні окремих аспектів українсько-литовських взаємин, а також геополітичному вимірі зовнішньої політики Литви та України. Таким чином, можна констатувати, що дослідження цієї проблеми концентрувалися переважно на вивченні окремих аспектів взаємодії між Україною та Литвою, а також на геополітичних аспектах зовнішньої політики обох країн.

Отже, міжнародно-правове регулювання міждержавних відносин передбачає їх врегулювання в ратифікованих країнами багатосторонніх та двосторонніх міжнародних угодах. Згідно зі статтею 7 Закону України «Про правонаступництво України від 12 вересня 1991 року» [7]. Україна є правонаступницею прав та обов'язків за міжнародними договорами колишнього СРСР, які не суперечать Конституції України та інтересам

держави. Тому важливо звернути увагу на нормативно-правові акти, укладені та ратифіковані під час становлення України як незалежної держави.

Зазначимо, що одним із перших кроків до співпраці після проголошення незалежності України та Литви полягав у підписанні «Протоколу про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Литовською Республікою 21 листопада 1991 р.» [8]. Даним протоколом сторони встановили дипломатичні відносини та висловили бажання розвивати співпрацю, зміцнювати політичні, торговельні, економічні та культурні зв'язки, а також сприяти поглибленню дружніх зв'язків між їх громадянами.

Необхідно наголосити, що більшість українських політиків на межі ХХ–ХХІ століть ще не повністю усвідомлювали мету співпраці між двома державами і не бачили її в контексті взаємної вигоди. Дипломатичні відносини між Україною та Литвою були офіційно встановлені 12 грудня 1991 р., а перший візит Президента України Л. Кравчука відбувся у лютому 1994 р., під час якого був укладений «Договір про дружбу та співробітництво між Україною та Литовською Республікою» [9].

Окрім підписання офіційного дипломатичного протоколу між державами [10, с. 242–244], політики і дипломати узгоджували питання забезпечення вигідних умов у сфері сполучення, митні правила, порядок обміну публічною інформацією – проблеми держав, які, необхідно було вирішити, внаслідок отримання статусу самостійного суб'єкта міжнародного права [11, с. 396, 420].

«Договором про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою від 8 лютого 1994 р.» [12], ратифікованого Верховною Радою України 28 квітня 1994 р., початок нового етапу відносин між цими країнами був закладений на засадах дружби, співробітництва, взаємної поваги, розуміння, довіри та добросусідства, відповідно до принципів міжнародного права. Договором передбачено розвиток дружніх зв'язків між сторонами, дотримання принципів суверенної рівності, відмови від застосування сили або загрози силою, непорушності кордонів, територіальної цілісності, мирного вирішення суперечок, невтручання у внутрішні справи держав, поваги до прав і основних свобод людини, рівноправності та самовизначення народів, взаємовигідної співпраці, добросовісного виконання міжнародних зобов'язань та інших загальновизнаних норм міжнародного права.

На нашу думку, варто відзначити, що положення цього договору забезпечують права національних меншин кожної зі сторін. Зокрема, договором гарантуються такі права: користування рідною мовою, навчання рідною мовою або її вивчення в державних навчальних закладах чи через національні культурні товариства, розвиток національних культурних традицій, право на сповідування своєї релігії, задоволення потреб у літературі, мистецтві, засобах масової інформації, створення національних культурних і закладів вищої освіти, а також будь-яка інша діяльність, що не суперечить чинному законодавству відповідної сторони [13, с. 65].

Ще до офіційного укладення перших угод були визначені основні напрями литовсько-української співпраці в економічній та культурній сферах, що залишаються актуальними й до нині [10, с. 111–113]. Ця тенденція свідчить про розвиток галузей співпраці, які стали прийнятними для політиків і підприємців, і розвивалися завдяки регулярним капіталовкладенням упродовж останніх двох десятиліть. Така діяльність підтвердила інвестиційну привабливість Литви та сприйняття її українцями як одного з перспективних іноземних інвесторів у економічному секторі.

Активний політичний діалог між президентами обох країн розпочався за ініціативою Л. Кучми, який вперше відвідав Вільнюс наприкінці вересня 1997 року [14]. Даний візит сприяв укладенню низки угод у сферах освіти та охорони здоров'я, однак основний акцент згодом був зроблений на співпраці в економічній сфері. Фахівці визначили обсяги постачання продукції виробничо-технічного призначення між Україною та Литвою [15, с. 342–350].

Згідно з угодами, Україна постачала в Литву переважно бронзу, алюміній, металеву арматуру, напівпровідникові прилади та дубовий паркет. В свою чергу, Литва постачала в Україну шкіряні вироби, трикотаж, панчішно-шкарпеткову продукцію. Такий асортимент підтвердив промислову спеціалізацію обох країн, яка була започаткована ще в період спільного перебування в складі СРСР, а також виявив продукцію, яка користується попитом у двох країнах [16, с. 124].

Отже, зміна дипломатичних акцентів у міждержавному діалозі була закріплена укладенням угоди про співпрацю та подальший розвиток дружніх литовсько-українських відносин, що включало розширення співпраці на міжпарламентському рівні, а також активізацію міждержавної співпраці в сферах охорони здоров'я, освіти, культури, та соціального захисту населення. Ці перспективи розвитку українсько-литовських взаємин були окреслені в спеціальній декларації, в котрій вперше документально були підтверджені євроінтеграційні прагнення двох держав [17, с. 747–748].

Загалом у 1995–2004 рр. було підписано низку угод, що значно розширили міждержавні контактування в соціальній сфері, зокрема, юридично закріплено умови сприяння працевлаштуванню громадян [18, с. 150–154], співробітництво в галузі пенсійного забезпечення [18, с. 186–189], а також спрощення візового режиму [18, с. 189–193]. Це сприяло формуванню уявлення серед українців про Литву як країну, яка успішно долає радянські спадщини та створює нову модель соціально-економічного розвитку, прийнятну як для власного населення, так і для світової спільноти.

Розглядаючи питання співпраці між Україною та Литвою, необхідно проаналізувати її різні напрямки. Одним із ключових є співпраця в правовій сфері. Зокрема, «1 вересня 1999 року був підписаний Меморандум про наміри правового співробітництва між Міністерством юстиції України, Міністерством юстиції Естонії, Міністерством юстиції Латвії, Міністерством юстиції Литви та

Міністерством Справедливості Польщі» [19]. Метою даного документу є співпраця з найбільш важливих питань у галузі права, розробка концептуальних і методичних рекомендацій щодо шляхів розвитку правової системи та розвитку правового співробітництва в обраних напрямках. Таким чином, пріоритетним напрямком співпраці цих країн є адаптація національного законодавства до стандартів європейського права.

У травні 2005 р. Президент України В. Ющенко вперше здійснив офіційний візит до Литви, який тривав лише кілька годин і завершився розмовою з В. Адамкусом про геополітичні питання українсько-литовських відносин у літаку під час поїздки до Польщі. Це підтвердило, що на той час Литва займала проміжне місце в українській зовнішній політиці, водночас Польща була ключовим партнером для новообраного президента [20].

Важливим надбаннями стало «укладення Угоди між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво 9 грудня 2005 року» [21], Угода була ратифікована 4 червня 2008 р. Обидві сторони визначили наявність сприятливих можливостей для співпраці в різних сферах, таких як легка промисловість, транспорт і зв'язок, а також енергетика. Окрім того, довгострокове співробітництво є важливим для таких галузей, як вугільна промисловість, нафтогазова галузь, охорона здоров'я та фармацевтика, хімічна та деревообробна промисловість, металургія, сільськогосподарська та лісова техніка, продукція харчової промисловості та обладнання для цієї галузі, екологічне машинобудування, промислове та цивільне будівництво, освіта та професійне навчання тощо.

Згодом інтереси В. Адамкуса та В. Ющенка зійшлися в рішенні спільних проблем, викликаних пострадянською реальністю, у сферах енергетики та економіки. Підтвердженням цього є укладення низки угод про співпрацю між підприємствами України та Литви [22].

Отже, пропагування президентом В. Ющенко ідеї про те, що Литовська Республіка є другом України, під час різноманітних офіційних і неофіційних заходів стало підставою для українських ЗМІ сформувати образ Литви як дружнього партнера, готового поділитися досвідом політичних та соціально-економічних реформ. Це підтверджується підписанням до 2009 р. п'яти міждержавних, двадцяти шести міжурядових, двох міжпарламентських, тридцяти п'яти міжвідомчих і тридцяти двох міжрегіональних угод між Україною та Литвою [22].

Серед інших двосторонніх документів було також затверджено міжурядову угоду про взаємне академічне визнання кваліфікацій, що дають доступ до вищої освіти та наукових ступенів, а також угоду на рівні міністерств культури про співпрацю в охороні культурної спадщини [23, р. 2].

Одним із важливих напрямків партнерства стала співпраця між регіонами України та Литовської Республіки, що проявилася через укладення нових угод

для вирішення проблем у галузі житлово-комунального господарства та охорони навколишнього середовища. На 31 грудня 2009 р. між Україною та Литвою було підписано 30 угод про міжрегіональне співробітництво: 15 угод укладено між українськими областями та повітами Литви, а 13 – між містами. Співпраця між столицями двох країн розпочалася з укладення угоди у 1991 р., а її розвиток відбувався через два додаткові меморандуми щодо спільних архітектурних проєктів у Вільнюсі та Києві [14].

Варто зазначити, що контакти між президентами Д. Грибаускайте та В. Януковичем продовжували розвивати досягнення їхніх попередників та зміцнювати стратегічне партнерство між Литвою та Україною. На засіданнях Ради Президентів обох країн були проведені переговори щодо євроінтеграційних прагнень України та реакції Європейського Союзу на них. Президент України підкреслив необхідність удосконалення договірно-правової бази міждержавних відносин з урахуванням геополітичної та соціально-економічної ситуації в двох державах [24].

Президентка Литви акцентувала підтримку своєї країни у діалозі Україна – ЄС, підкреслила на взаємних вигодах від співпраці: «Є дуже багато питань, які ми можемо вирішити разом, продовжити хороші традиції і започаткувати нові» [25], що посилює стратегію відносин між обома державами. «Виділенню пріоритетних галузей співпраці щодо узгодження процедури митного контролю та оновлення законодавчої бази України сприяло підписання Плану консультацій між МЗС України та Литви на 2012–2013 рр.» [26]. Обидва президенти сприяли вдосконаленню бачення міжнародної співпраці між державами як стратегічними партнерами, зв'язки між якими продовжуватимуть поглиблюватися й надалі. Розвиток діалогу між президентами став свідченням розширення взаємин між обома країнами та їхнього переходу на рівень стратегічного партнерства [27].

Найважливішим міжнародним нормативно-правовим актом, що став результатом прагнення українського народу розвивати свою державу відповідно до європейських стандартів, стало «підписання 27 червня 2014 року Угоди про асоціацію України з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифіковану Законом України № 1678-VII від 16.09.2014 року» [28]. Цілями цієї Угоди, визначеними статтею 2, є сприяння поступовому наближенню сторін, поглиблення зв'язків України з політикою Євросоюзу та її участь у програмах і агентствах Європейського Союзу; забезпечення миру та стабільності як на регіональному, так і на міжнародному рівнях; створення умов для розвитку економічних та торговельних відносин, що сприятимуть поступовій інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС; посилення співпраці в галузі юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права, поваги до прав людини та основоположних свобод тощо.

Одним із ключових напрямів гуманітарної співпраці Литви з Україною є захист прав національних меншин. Це є загальноприйнята практика в міжнародних відносинах, яка бере свій початок ще з часів укладання багатосторонніх і двосторонніх міждержавних угод, що стали основою Версальської системи міжнародних відносин у Європі після Першої світової війни [29, с. 78].

Зазначмо, що геополітичне партнерство між двома державами на регіональному рівні сприяє розвитку українсько-литовських відносин, робить їх більш різноманітними та привабливими для інвестицій, а також покращує систему місцевого самоврядування та підвищує авторитет Литовської Республіки як одного з провідних учасників міжрегіонального співробітництва на території України.

Під час президентства П. Порошенка було підписано кілька угод щодо поглиблення двосторонніх зв'язків між Україною та Литвою. Зокрема, укладено угоду між Міністерством екології та природних ресурсів України та Міністерством охорони навколишнього середовища Литовської Республіки про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища.

В.о. міністра охорони здоров'я України У. Супрун і посол Литви М. Януконіс підписали меморандум «про співпрацю в питаннях реформування системи охорони здоров'я в Україні, профілактики та контролю захворювань, вдосконалення політики у сфері медицини, медичної та психологічної реабілітації» [30].

В 2017 р. між українським державним концерном «Укроборонпром» та Литовською безпековою та оборонною промисловою асоціацією було укладено меморандум про співробітництво, котрий окреслює майбутні вектори партнерства [23, р. 90].

У лютому 2019 р. було ухвалено рішення про передачу Україні додаткових боєприпасів для стрілецької зброї. Литва підкреслює, що ці дії не тільки відповідають умовам двосторонніх угод та характеру взаємин між країнами, але й отримують значну підтримку серед населення республіки [31].

У 2022 р., після вторгнення РФ в Україну, Литва прийняла десятки тисяч біженців від війни, частина з яких виїхала до інших європейських держав або повернулася в Україну. Ті українці, що на даний час перебувають до Литви, можуть оформити тимчасовий захист. Для тих українців, які вже мали тимчасовий захист, «уряд Литви ухвалив рішення продовжити його ще на один рік. Тепер посвідки на проживання, які діяли до 4 березня 2025 р., будуть продовжені до 4 березня 2026 р.» [32].

Окрім договірно-правової основи, значний вплив на розвиток українсько-литовських взаємин мала робота дипломатичних представництв – посольств та почесних консульств. Активні зв'язки послів обох держав з громадськістю, їхня обізнаність щодо проблем своєї держави та розуміння спільної вигоди від співпраці сприяли посиленню міждержавного діалогу. Вони були основними

пропагандистами литовських інтересів в Україні та українських в Литві, нерідко уособлюючи свою країну для широкої аудиторії. Українські дипломати виконували роль не тільки представників держави, а й іміджмейкерів, посередників у відносинах між державами та захисників прав українців за кордоном. Це їм вдавалось завдяки значному досвіду дипломатичної роботи в інших державах.

Основи українсько-литовських відносин у 1990-х рр. заклав Р. Білодід, який на початковому етапі презентував Україну литовській громадськості, що стало основою для нинішнього стратегічного партнерства між двома країнами. Дипломатичні навички Р. Білодіда сприяли створенню українського представництва в Литві, починаючи з пошуку приміщення для посольства і закінчуючи встановленням контактів з українськими громадами в різних регіонах Литви. Це позитивно позначилося на формуванні моделі взаємовигідних відносин між країнами в різних сферах. Пам'ять про діяльність першого Надзвичайного і Повноважного посла України в Литві закріплена в гранітному постаменті з пам'ятником Гедемінасу, який був привезений з України та подарований литовцям за ініціативою дипломата на центральній площі Вільнюса [33].

Відтак дипломатичне представництво Литовської Республіки в Україні здійснюється через посольство в Києві, яке розпочало свою діяльність у другій половині 1992 р. за підтримки тимчасового повіреного у справах Литви в Україні Віргілюса Корізни.

Варто зазначити, що крім посольства, дипломатичне представництво Литви в Україні також включає почесні консульства, керівники яких представляють інтереси держави та захищають права її громадян у конкретних регіонах [34, с. 305].

Дипломатичні представництва сприяли поглибленню міждержавних відносин у таких сферах, як євроінтеграція, енергетика, культура, міжрегіональна співпраця та бізнес-проекти, а також формуванню позитивного іміджу країни та її громадян, асоціюючи їх з успішною пострадянською реальністю серед української та литовської громадськості. Ефективність їх роботи залежала від особистої харизми послів та почесних консулів, що пов'язано з їхнім дипломатичним статусом, політичним призначенням, терміном перебування на посаді, особистими інтересами та зовнішньо- і внутрішньополітичними пріоритетами держави, оскільки діяльність деяких дипломатів була активно розвинена і насичена, а інших обмежувалась лише урочистими заходами з нагоди призначення.

Основними результатами цієї діяльності стали представлення інтересів країни, захист прав її громадян і розвиток співпраці в таких сферах, як енергетика (зокрема опалення малих міст), легка промисловість (виробництво трикотажу) сільське господарство (овочівництво, тваринництво, лісопереробка), а також організація культурних заходів, включаючи тижні

литовської та української культури, книговидавничі ініціативи, встановлення пам'ятників тощо [16, с. 139-140].

Таким чином, аналізуючи зазначені двосторонні та багатосторонні міжнародні угоди, можна зробити висновок, що правове регулювання співпраці України з Литвою має свої особливості та перспективи. Нині Україна активно співпрацює з ЄС, зокрема з державами Балтії, що дозволяє контролювати та впливати на процеси, що відбуваються в регіоні, а також сприяти створенню енергетичної безпеки як протизагрози Росії. Багатогалузеве співробітництво в рамках ЄС, а також між Україною та Литовською Республікою, має стати важливим пріоритетом зовнішньої політики України.

Список використаних джерел та літератури

1. Ганус С., Шелемончак В. Балтійський вектор зовнішньої політики України: досвід і перспективи. *Міжнародні відносини і зовнішня політика незалежної України: (зб. науково-методичних праць на допомогу студентам та учням шкіл)*. Ужгород, 2005. С. 47–77.
2. Замікула М.О. Україно-литовські відносини у контексті євроатлантичних процесів в Східній Європі. *Вісник Наукового інформаційно-аналітичного центру НАТО Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника*. Вип. 1. 2008. С. 55–60.
3. Кононенко Н., Балабан Р. Україна – Прибалтика: вектори співпраці. *Людина і політика*. № 4. 2000. С.10–16.
4. Туряниця І. Українсько-литовське міждержавне співробітництво у політичній сфері (1991–2004 рр.). *Мандрівець*. № 6. 2013. С. 41–45.
5. Лукачук О. Діяльність Надзвичайних та повноважних Послів Литовської Республіки в Україні у 1996–2020 рр.: «річпосполитський вектор». *Синергія гравців у сфері реалізації культурної дипломатії в Україні*. К., 2020. С. 178–186.
6. Ульбінайте Д. Велика президентка маленькою країни. Історія Далі Грибаускайте / Пер. з лит. Беатріче Белявців, 2-ге вид. К.: Наш Формат, 2022. 256 с.
7. Про правонаступництво України: Закон України від 12 вересня 1991 року. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1543-12>
8. Про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Литовською Республікою: Протокол від 21 листопада 1991 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_005
9. Постанова Верховної Ради України Про ратифікацію Договору про дружбу і співробітництво між Україною та Литовською Республікою від 24 лютого 1994 року. *Відомості Верховної Ради України*. К., 1994. № 27. С. 228–229.
10. Зібрання чинних міжнародних договорів України: офіц. вид. / за заг. ред. А.М. Зленка. Т. 1: 1990–1991 рр. К., 2001. 456 с.
11. Зібрання чинних міжнародних договорів України: офіц. вид. / за заг. ред. К.І. Грищенка. Т. 3; кн. 2: липень-грудень 1993 р. К., 2004. 736 с.
12. Договір про дружбу і співробітництво між Україною і Литовською Республікою від 8 лютого 1994 р. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/go/440_014
13. Рудницька О.П. Правове регулювання співробітництва України та Литви. *Матеріали Четвертої Міжнародної наукової конференції «Співпраця між Україною і Литвою в умовах Російської загрози» (присвячена Дню відновлення незалежності Литовської держави)*. 14-19 лютого 2016 року. С. 62-69.
14. Хроніка політичного діалогу між Україною та Литовською Республікою. URL: <http://www.mfa.gov.ua/Lithuania/ua/7698.htm>

15. Зібрання чинних міжнародних договорів України: офіц. вид. / за заг. ред. К.І. Грищенка. Т. 4; кн. 1: січень–червень 1994 р. К., 2004. 972 с.
16. Лукачук О.В. Литва і Литовці в українській громадсько-політичній думці (1989–2009 рр.): Дис... на здобуття наукового ступеня к. істор. наук. Спец. 07.00.01. – історія України. ЛНУ ім. І. Франка. Львів, 2012, 304 с.
17. Зібрання чинних міжнародних договорів України: офіц. вид. / за заг. ред. Б.І. Тарасюка. Т. 5; кн. 1: січень–червень 1995 р. К., 2006. 784 с.
18. Зібрання чинних міжнародних договорів України: офіц. вид. / за заг. ред. Б.І. Тарасюка. Т. 5; кн. 2: липень–грудень 1995 р. К., 2006. 704 с.
19. Меморандум про наміри правового співробітництва між Міністерством юстиції України, Міністерством юстиції Естонської Республіки, Міністерством юстиції Латвійської Республіки, Міністерством юстиції Литовської Республіки та Міністерством Справедливості Республіки Польща. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233_750
20. Ольжич В. Ющенко в Литве: «Сердце Европы бьется именно в Украине». URL: <http://www.regnum.ru/news/457094.html>
21. Угода між Кабінетом Міністрів України та Урядом Литовської Республіки про економічне, промислове та науково-технічне співробітництво від 9 грудня 2005 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_061
22. Перелік чинних міжнародних угод між Україною і Литовською Республіки. URL: <http://www.mfa.gov.ua/lithuania/ua/publication/content/13912.htm>
23. Ukrainian Prism: Foreign Policy 2017. Analytical Study. Kyiv: Foreign Policy Council “Ukrainian Prism”, Friedrich Ebert Foundation, Office in Ukraine, 2018. 224 p.
24. Україна і Литва мають прогрес у розвитку двосторонніх відносин. URL: <http://www.president.gov.ua/news/22034.html>
25. Тейзе Й., Юрченко Л. Закриття Ігналінської АЕС: Литва без головного джерела струму. URL: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,5073845,00.html>
26. Україна і Литва підписали низку документів. URL: <http://www.rbc.ua/ukr/top/show /ukraina-i-litva-podpisali-ryad-dokumentov-22112011144300>
27. Крепенкайте П. Більше, ніж стратегічний партнер. URL: <http://www.mfa.gov.ua/lithuania/ua/publication/content/26299.htm>
28. Про ратифікацію Угоди про асоціацію України з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Закон України № 1678-VII від 16.09.2014 року. *Офіційний сайт Верховної Ради України*. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1678-18/paran2#n2>
29. Дацків І. Розвиток культурної дипломатії між Україною та Литовською Республікою (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). *Україна–Європа–Світ. Ukraine–Europe–World: міжнародний збірник наукових праць. Сер. Історія, міжнародні відносини*. Тернопіль: ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2020. Вип. 24. С. 72–79.
30. Україна і Литва підписали низку двосторонніх угод. URL: https://lb.ua/news/2016/12/12/353202_ukraina_litva_podpisali_ryad.html
31. Федуняк С. Феномен «сірої зони» в Європі і на пострадянському просторі після завершення холодної війни. *Стратегічна панорама*. 2004. № 3. С. 73–76.
32. Українські біженці у Литві. URL: <https://www.enableme.com.ua/ua/article/ukrains-ki-bizenci-u-litvi-so-zminilosa-v-2024-roci-11852>
33. Ростислав Білодід: «У дипломатії немає маленьких країн». *День*. 2009. № 94. 5 червня.
34. Мірошніченко О.А. Почесний консул: міжнародне право та національне законодавство України. *Форум права*. №. 2. 2010. С. 303–307.

References

1. Hanus, S., Shelemonchak, V. (2005). Baltiiskyi vektor zovnishnoi polityky Ukrainy: dosvid i perspektyvy. *Mizhnarodnividnosyny i zovnishniapolitykanezalezhnoi Ukrainy: (zb. naukovometodychnykh prats na dopomohu studentam ta uchniam shkil)*. Uzhhorod, s. 47–77. [In Ukrainian].
2. Zamikula, M.O. (2008). Ukraino-lytovski vidnosyny u konteksti yevroatlantychnykh protsesiv v Skhidnii Yevropi. *Visnyk Naukovoho informatsiino-analitychnoho tsentru NATO Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu im. V. Stefanyka*, 1, s. 55–60. [In Ukrainian].
3. Kononenko, N., Balaban, R. (2000). Ukraina – Prybaltyka: vektory spivpratsi. *Liudyna i polityka* 4, s. 10–16. [In Ukrainian].
4. Turianytsia, I. (2013). Ukrainsko-lytovske mizhderzhavne spivrobitnytstvo u politychnii sferi (1991–2004 rr.). *Mandrivets*, 6, s. 41–45. [In Ukrainian].
5. Lukachuk, O. (2020). Diialnist Nadzvychainykh ta povnovazhnykh Posliv Lytovskoi Respubliky v Ukraini u 1996–2020 rr.: “richpospolytskyi vektor”. *Synerhiia hravtsiv u sferi realizatsii kulturnoi dyplomatii v Ukraini*. Kyiv, s. 178–186. [In Ukrainian].
6. Ulbinaite, D. (2022). *Velyka prezidentka malenkoiu krainy. Istorii Dali Hrybauskaite*. 2-he vyd. Kyiv: Nash Format. [In Ukrainian].
7. Pro pravonastupnytstvo Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 12 veresnia 1991 roku. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [Online]. Available from: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1543-12> [In Ukrainian].
8. Pro vstanovlennia dyplomatychnykh vidnosyn mizh Ukrainoiu ta Lytovskoiu Respublikoiu: Protokol vid 21 lystopada 1991 roku. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [Online]. Available from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_005 [In Ukrainian].
9. (1994). Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy Pro ratyfikatsiiu Dohovoru pro druzhbu i spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu ta Lytovskoiu Respublikoiu vid 24 liutoho 1994 roku. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 27, s. 228–229. [In Ukrainian].
10. Zlenko, A.M. (ed.) (2001). *Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy: ofits. vyd. T. 1: 1990–1991 rr.* Kyiv. [In Ukrainian].
11. Hryshchenko, K.I. (ed.) (2004). *Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy: ofits. vyd. T. 3; kn. 2: lypen-hruden 1993 r.* Kyiv. [In Ukrainian].
12. Dohovir pro druzhbu i spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu i Lytovskoiu Respublikoiu vid 8 liutoho 1994 r. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [Online]. Available from: http://zakon.rada.gov.ua/go/440_014 [In Ukrainian].
13. Rudnytska, O.P. (2016, 14-19 liutoho). Pravove rehuliuвання spivrobitnytstva Ukrainy ta Lytvy. *Materialy Chetvertoi Mizhnarodnoi naukovo konferentsii “Spivpratsia mizh Ukrainoiu i Lytvoi v umovakh Rosiiskoi zahrozy” (prysviachena Dniu vidnovlennia nezalezhnosti Lytovskoi derzhavy)*, s. 62–69. [In Ukrainian].
14. Khronika politychnoho dialohu mizh Ukrainoiu ta Lytovskoiu Respublikoiu. [Online]. Available from: <http://www.mfa.gov.ua/Lithuania/ua/7698.htm> [In Ukrainian].
15. Hryshchenko, K.I. (ed.) (2004). *Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy: ofits. vyd. T 4; kn. 1: sichen–cherven 1994 r.* Kyiv. [In Ukrainian].
16. Lukachuk, O.V. (2021). *Lytva i Lytovtsi v ukrainskii hromadsko-politychnii dumtsi (1989–2009 rr.): Dys... na zdobuttia naukovoho stupenia k. istor. nauk. Spets. 07.00.01. – istoriia Ukrainy*. LNU im. I. Franka. Lviv. [In Ukrainian].
17. Tarasiuk, B.I. (ed.) (2006). *Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy: ofits. vyd. / zazah. red.. T. 5; kn. 1: sichen–cherven 1995 r.* Kyiv. [In Ukrainian].
18. Tarasiuk, B.I. (ed.) (2006). *Zibrannia chynnykh mizhnarodnykh dohovoriv Ukrainy: ofits. vyd. T. 5; kn. 2: lypen–hruden 1995 r.* Kyiv. [In Ukrainian].
19. Memorandum pro namiry pravovoho spivrobitnytstva mizh Ministerstvom yustytzii Ukrainy, Ministerstvom yustytzii Estonskoi Respubliky, Ministerstvom yustytzii Latviiskoi Respubliky,

- Ministerstvom yustytzii Lytovskoi Respubliky ta Ministerstvom Spravedlyvosti Respubliky Polshcha. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [Online]. Available from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/233_750 [In Ukrainian].
20. Olzhych, V. Yushchenko v Lytve: “Serdtshe Evropy betsia ymenno v Ukrainy”. [Online]. Available from: <http://www.regnum.ru/news/457094.html> [In Russian].
 21. Uhoda mizh Kabinetom Ministriv Ukrainy ta Uriadom Lytovskoi Respubliky pro ekonomichne, promyslove ta naukovo-tekhniche spivrobitnytstvo vid 9 hrudnia 2005 roku. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [Online]. Available from: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/440_061 [In Ukrainian].
 22. Perelik chynnykh mizhnarodnykh uhod mizh Ukrainoiu i Lytovskoiu Respubliky. [Online]. Available from: <http://www.mfa.gov.ua/lithuania/ua/publication/content/13912.htm> [In Ukrainian].
 23. (2018). *Ukrainian Prism: Foreign Policy 2017. Analytical Study*. Kyiv: Foreign Policy Council “Ukrainian Prism”, Friedrich Ebert Foundation, Office in Ukraine. [In English].
 24. Ukraina i Lytva maiut prohres u rozvytku dvostoronnikh vidnosyn. [Online]. Available from: <http://www.president.gov.ua/news/22034.html> [In Ukrainian].
 25. Teize, Y., Yurchenko, L. Zakryttia Ihnalinskoi AES: Lytva bez holovnoho dzhherela strumu. [Online]. Available from: <http://www.dw-world.de/dw/article/0,5073845,00.html> [In Ukrainian].
 26. Ukraina i Lytva pidpysaly nyzku dokumentiv. [Online]. Available from: <http://www.rbc.ua/ukr/top/show /ukraina-i-litva-podpisali-ryad-dokumentov-22112011144300> [In Ukrainian].
 27. Krepenkaitie, P. Bilshe, nizh stratehichni partner. [Online]. Available from: <http://www.mfa.gov.ua/lithuania/ua/publication/content/26299.htm> [In Ukrainian].
 28. Pro ratyfikatsiiu Uhody pro asotsiatsiiu Ukrainy z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soюзom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i yikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: Zakon Ukrainy № 1678-VII vid 16.09.2014 roku. *Ofitsiyni sait Verkhovnoi Rady Ukrainy*. [Online]. Available from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1678-18/paran2#n2> [In Ukrainian].
 29. Datskiv, I. (2020). Rozvytok kulturnoi dyplomatii mizh Ukrainoiu ta Lytovskoiu Respublikoiu (kinets XX – pochatok XXI st.). *Ukraina–Evropa–Svit. Ukraine–Europe–World: mizhnarodnyi zbirnyk naukovykh prats. Ser. Istorii, mizhnarodni vidnosyny*. Ternopil: TNPU im. V. Hnatiuka, 24. s. 72–79. [In Ukrainian].
 30. Ukraina i Lytva pidpysaly nyzku dvostoronnikh uhod. [Online]. Available from: https://lb.ua/news/2016/12/12/353202_ukraina_litva_podpisali_ryad.html [In Ukrainian].
 31. Feduniak, S. (2004). Fenomen “siroi zony” v Yevropi i na postradianskomu prostori pislia zavershennia kholodnoi viiny. *Stratehichna panorama*, s.73–76. [In Ukrainian].
 32. Ukrainski bizhentsi u Lytvi. [Online]. Available from: <https://www.enableme.com.ua/ua/article/ukrains-ki-bizenci-u-litvi-so-zminilosa-v-2024-roci-11852> [In Ukrainian].
 33. Bilodid, R. (2009). “U dyplomatii nemaie malenkykh krain” *Den*, 94, 5 chervnya. [In Ukrainian].
 34. Miroshnychenko, O.A. (2010). Pochesnyi konsul: mizhnarodne pravo ta natsionalne zakonodavstvo Ukrainy. *Forum prava*, 2, s. 303–307. [In Ukrainian].

Vizniak Ya. Ukrainian-Lithuanian Bilateral Relations at the End of the 20th – Beginning of the 21st Century: Formation of the Contractual Legal Basis.

This article examine show, after the adoption of the Declaration on State Sovereignty in 1990, Ukraine sought to become part of the “European house”, actively looking for opportunities to develop cooperation with all states of the continent.

The purpose of the development of relations with Lithuania is to strengthen the political, economic and cultural presence of Ukraine in Lithuania and the Baltic region, to facilitate the implementation of deep political and socio-economic reforms in country, as well as its integration into Western European

and regional structures and organizations. For Lithuania, Ukraine is one of the priority countries due to its geopolitical position, which is important both from the point of view of the current situation and from broader strategic considerations.

It is about the fact that the active creation of a legal basis for the development of Ukrainian-Lithuanian relations in the early 1990s contributed to laying the foundations for real and full-fledged cooperation in various fields, which was then strengthened by new agreements. The change in diplomatic emphasis in interstate dialogue was consolidated by the conclusion of an agreement on cooperation and further development of friendly Lithuanian-Ukrainian relations, which included the expansion of cooperation at the interparliamentary level, as well as the intensification of interstate cooperation in the areas of healthcare, education, culture, and social protection of the population.

It is noted that the legal regulation of cooperation between Ukraine and Lithuania has its own characteristics and prospects. Today, Ukraine actively cooperates with the European Union, in particular with the Baltic countries, which allow sit to control and influence the processes taking place in the region, as well as to contribute to the creation of energy security as a counterweight to Russia. Multi-sectoral cooperation within the framework of the European Union, as well as between Ukraine and the Republic of Lithuania, should become an important priority of Ukraine's foreign policy.

Keywords: Ukraine, Republic of Lithuania, contractual legal base, agreement, memorandum, international relations.